

A. V. LUNATŠARSKI

LOKAKUUN MUISTELMISTA

On aina hyvin huolestuttavaa kirjoittaa muistelmia joistakin keskusteluista V. I. Leninin kanssa silloin kun ne on tarkoitettu julkaistavaksi eikä henkilökohtaisia tarpeita varten. Ihmisellä ei ole sittenkään niin elävää muistia, että jokainen sana, jolle aikoinaan ehkä ei tullut annettua sille kuuluvaa merkitystään, olisi piirtynyt aivoihin kuin kiveen hakattu kirjoitus kymmeniksi vuosiksi, kun taas vetoaminen siihen, että sen on sanonut suuri nero, ja samalla tietäen, että tällöin voi tulla epätarkkuuksia, on hyvin peloittavaa.

Kuitenkin Lokakuun yhdenentoista vuosipäivänä, penkoessani muistelmiani, jotka koskevat tätä tapahtumaa, joka muodostaa loistavan pisteen jokaisen bolševikki-vallankumouksellisen elämässä, haluaisin löytää ja mahdollisuuksien mukaan täsmentää muistissa sen, mitä tuli silloin niinä mahtavina päivinä kultua suurelta johtajalta.

Tämä tapahtui ensimmäisen Kansankomissaarien Neuvoston perustamisen päivänä. Minulle sanottiin, että hallituksen kokoonpanoa valikoidessaan puolueen Keskuskomitea oli päättänyt asettaa tehtäväkseni valistusasiain kansankomissariaatin johtamisen. Uutinen oli mieltäliikuttava, vieläpä pelottikin sen suuren vastuunalaisuuden vuoksi, jonka se säilytti hartioilleni.

Paljon myöhemmin tapasin aivan sattumalta (meillä kaikilla oli silloin paljon erilaisia tehtäviä), ja taaskin Smolnan käytävällä, itsensä Vladimir Iljitšin. Hänen katseensa oli hyvin vakava kun hän viittasi minut luokseen ja sanoi:

— Minun on sanottava teille, Anatoli Vasiljevits, pari sanaa. Teidän uusia velvollisuuksianne koskevien kaikenlaisten virallisten ohjeiden antamiseen minulla ei nyt ole aikaa enkä voi sanoa, että minulla olisi jotain loppuun saakka pohdittua suunnitelmaa vallankumouksen ensiaskeleista valistuksen alalla. On selvää, että monta seikkaa pitää kääntää kokonaan ylösalaisin, päättää toisin, saada menemään uusia latuja. Luulen, että teidän on ehdottomasti keskusteltava vakavasti Nadežda Konstantinovnan

kanssa. Hän auttaa teitä. Hän on paljon tuuminut niitä kysymyksiä, ja mielestäni ottanut oikean linjan... Mitä tulee korkeakouluhin, niin siinä suhteessa Mihail Nikolajevitš Pokrovski on antava suurta apua. Mutta kaikkiin uudistuksiin nähden on oltava mielestäni hyvin varovainen. Asia on äärettömän monimutkainen. Yksi seikka on selvä: on laajennettava kaikin tavoin laajojen joukkojen, ennenkaikkea proletaarinuorison pääsyä korkeakouluhin.

Annan suuren merkityksen kirjastoille. Teidän on itsenne hoidettava sitä asiaa. Kutsukaa koolle kirjastoalan asiantuntijat. Amerikassa tehdään tällä alalla paljon hyvää. Kirjaan sisältyy suuri voima. Pyrkimys kirjojen lukemiseen tulee vallankumouksen tuloksena erittäin suuresti lisääntymään. Lukijoille on annettava suuret lukusalit ja taattava se, että kirja kiertäisi useissa käsissä. Kirjan on itse saavutettava lukijansa. Siihen asiaan on käytettävä postia, järjestettävä kaikenlaisia kiertäviä kirjakojuja. Koko kansamme valtavalle massalle, jossa lukutaitoisten lukumäärä tulee kasvamaan, ei varmastikaan tule riittämään kirjoja ja ellei kirjaa saada liikkuvaksi ja ellei sen kiertokulkua lisätä moninkertaisesti, niin edessämme on kirjallisuusnälkä.

Toivon, että lähitulevaisuudessa löydän tilaisuuden puhuakseni vielä tästä asiasta ja kysyäkseni teiltä, minkälaiset työsuunnitelmat eteenne avautuvat ja minkälaisia ihmisiä te voitte vetää työhön. Nyt te itsekkin käsitätte, minkälainen aika on käsillä; kaikkein tärkeimmälle asiallekin voi hädin tuskin omistaa vain jotkin kymmenisen minuuttia. Toivotan menestystä. Ensimmäinen voitto on saatu, mutta ellemme tämän lisäksi saavuta vielä kokonaista voittojen sarjaa, niin meille käy huonosti. Taistelu ei ole tietystikään vielä päättynyt, vaan vasta aivan alussa.

Vladimir Iljitš puristi lujasti kättäni ja lähti hänelle ominaisin varmoin ja nopein askelin jonnekin monilukuisista toimistohuoneista, joissa kehiteltiin ja rakenneltiin vastasyntyneen proletarisen valtion uusia ajatuksia ja uutta tahtoa.

* * *

Esitin tässä ensimmäisen keskusteluni Vladimir Iljitšin kanssa kansanvalistuksen asioista suoranaisen sitaatin muodossa. Se ei merkitse, toistan vieläkin, sitä, että kaikki on säilynyt juuri sellaisenaan muistissani ja että esitin nyt tarkalleen Vladimir Iljitšin lausumat sanat. Suureksi mielipahakseni asia ei ole niin, mutta koetin kuitenkin palauttaa uudelleen mieleeni nuo sanat niin tarkasti, kuin muistini vain siihen pystyi.

